

**Draaiboek bij Prodia-protocol :
‘Gedrag, emotie en vermoeden van een ontwikkelingsstoornis ‘
FASE 1 : Verhoogde zorg**

AANDACHTSPUNTEN *p.22*

Preventieve aanpak = onvoldoende →zorgoverleg is noodzakelijk.

Gedrag en emotie kaderen binnen

- **leeftijd** van kind
- **ontwikkelingsniveau**

Gedragsproblemen bekijken vanuit perspectief van de ontwikkeling

! Op zoek gaan naar wat gedragsproblemen in de hand werkt en/of in stand houdt

Probleemgedrag kan gelinkt zijn aan **verschillende factoren**

Gedragsprobleem wordt steeds geplaatst binnen de **context** (netwerk van relaties) (*thuis èn school*)

- Zie theoretisch deel, Inleiding
- Zie Bijlage-24: De sociaal-emotionele ontwikkeling p.424 of apart bij Bijlagen, protocol Gedrag & Emotie
- Vos D., Agogisch omgaan met probleemgedrag, Garant, Leuven, 1999
- Van Mulligen W., e.a., Tussen thuis en school, over contextuele leerlingbegeleiding, Acco, Leuven, 2002
- Zie ook Theoretisch deel, Inleiding
- Van de Wolf K. en van Beukering T., Gedragsproblemen in scholen, het denken en handelen van leraren, Acco, Leuven, 2009

ZORGOVERLEG p.23

- Leerkracht beschrijft het gedrag in **concrete bewoordingen**
- **! Beschrijving** is steeds gekleurd door eigen ervaringen of beleving van leerkracht → **subjectief**
- **Positieve aspecten** en **stimulerende factoren** komen aan bod

VERZAMELEN VAN INFORMATIE p.24

- **! Breed kijken**
 - **Gesprekken met leerlingen**
 - verhaal vanuit de beleving van de leerling beluisteren
 - actief luisteren zonder te veel op feiten gericht en beoordelend te zijn
 - leerling actief en veel betrekken
 - leerlingen kunnen gedrag vaak verklaren en oplossingen aanreiken voor aanpak
 - leerling is volwaardige gesprekspartner
 - leerkracht uit zijn zorgen
 - leerkracht checkt zijn conclusie bij leerling
 - leerkracht houdt rekening met loyaliteit van leerling t.a.v. bv thuismilieu
 - **! Leerlingen die opgroeien in risicosituaties → positieve relatie** met begrip voor cultuur en thuismilieu = **belangrijke beschermende factor.**
 - **! Ordeverstoring en agressief gedrag :** waakzaam zijn als LK om **niet** te worden **meegezogen in persoonlijke strijd** met leerling → **wel** opbouwen, voortzetten of herstellen van band met leerling.
 - leerlingen moeten weten wie ze kunnen aanspreken
 - **Gesprekken met leerkrachten**
 - spreken met alle betrokken leerkrachten
 - informatie over functioneren van leerling in verschillende situaties
 - welke acties ondernomen ? Effect ?
 - **Gesprekken met ouders**
 - ervaringsdeskundigen en opvoedingsverantwoordelijken
 - gedrag kan thuis anders zijn dan op school
 - zorgen en positieve aspecten
 - wederzijdse verwachtingen
 - school is duidelijk over wat de bedoelingen zijn
- Zie ook Bijlage 1: Stappenplan: Communiceren met jongeren p. 332
 - Hiervoor is de Life Space Crisis Intervention-methode geschikt: zie boek: : Long N., Wood M.M en Fescer F., Praten met kinderen en jongeren in crisissituaties, Lannoo, Tielt, 2008
 - Van de Wolf K. en van Beukering T., Gedragsproblemen in scholen, het denken en handelen van leraren, Acco, Leuven, 2009
 - Van de Wolf K. en van Beukering T., Gedragsproblemen in scholen, het denken en handelen van leraren, Acco, Leuven, 2009

<ul style="list-style-type: none"> - respectvol - transparante, duidelijke en open communicatie - school neemt het initiatief (ook bij ouders die moeilijk bereikbaar zijn of niet spontaan meewerken). <ul style="list-style-type: none"> • Observatie <ul style="list-style-type: none"> - beter zicht krijgen op gedrag van de leerling - zicht op mogelijke 'triggers' - observatie van effecten van aanpassingen • Samenvattende beeldvorming <ul style="list-style-type: none"> - bundelen van gegevens → Criteria van Rutter 	<ul style="list-style-type: none"> • Bijlage 5: Observeren, p. 344 • Rutter M., Helping troubled children, Penguin Education Harmondsworth, 1975
--	--

ONDERWIJS-EN OPVOEDINGSBEHOEFTE VAN LEERLING(EN) EN AANPAK BEPALEN p.27

<ul style="list-style-type: none"> • Enkele voorbeelden : <ul style="list-style-type: none"> - Gilles → echtscheiding ouder - Nina → paniek bij onverwachte situaties - Stijn en Pieter → ruzie - Maya → bang om fouten te maken - Leyla → kan zich moeilijk aan de afspraken houden - Mimount → wordt snel afgeleid - Febe → erg verlegen, vermijdt anderen - Riet → reageert paniekerig 	
---	--

ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE VAN LEERKRACHT(EN) EN OUDERS EN AANPAK BEPALEN p.28

<ul style="list-style-type: none"> • Enkele voorbeelden : <ul style="list-style-type: none"> - leerkracht 1 → drukke klas - leerkracht 2 → subtiele pesterijen in de klas - moeder 1 → heeft temperamentvolle zoon - ouders → kind wil huiswerk niet maken 	
--	--

• Plannen

- Min of meer 'beperkte' problemen → schoolintern aanpakken
- Leerkracht + zorgteam : acties, interventies en evaluatie plannen
- Gedurende bepaalde periode uitproberen

- Ernstiger problemen (vb : middelengebruik, zelfverwonding, zelfdoding, eetproblemen, *kindermishandeling*, → CLB nauw betrekken

• Herstellend handelen

Aanpak : - sanctionerend
- begeleidend
- herstellend (complementair)

Herstellend handelen :

- focus op **feiten, geleden schade, beleving** van de betrokkenen en de **verantwoordelijkheid** om schade te herstellen
- **interactief participatief** proces
- werken naar **herstel**
- component van rechtvaardigheid aanwezig

• Evalueren

- maatregelen volstaan → verderzetten of geleidelijk afbouwen
- wel resultaat maar toch nog zorgen → CLB inschakelen → Fase 2 Uitbreiding van zorg
- geen of onvoldoende resultaten → bijsturing → herevaluatie → nog geen of onvoldoende resultaat → CLB inschakelen → Fase 2 Uitbreiding van zorg
- overwegen van tuchtmaatregel door de school → CLB inschakelen

- Zie Bijlage 6: Aanpak van een aantal specifieke problemen in het secundair onderwijs p. 355

- Criteria voor herstelgericht groepsoverleg: Vlaamse onderwijsraad en Koning Boudewijnstichting, Leerkracht, veerkracht, reflectieboek. Stapstenen voor het begeleiden van jongeren met gedragsproblemen, Die Keure, Brugge, 2006
- Bijlage 2: Het herstellend (twee)gesprek, p 334

- <http://www.ond.vlaanderen.be/wetwijs/thema.asp?id=140>
- <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/az/?D=0&S=0&DT=&tid=210&DO=7&tchk=1493126816936>
- http://www.jeugdrecht.be/?action=artikel_detail&artikel=205